

Asia
Pacific
Bangkok
Beijing
Hanoi
Ho Chi Minh City
Hong Kong
Jakarta
Kuala Lumpur
Manila
Melbourne
Shanghai
Singapore
Sydney
Taipei
Tokyo

Europe &
Middle East
Almaty
Amsterdam
Antwerp
Bahrain
Baku
Barcelona
Berlin
Bologna
Brussels
Budapest
Cairo
Dusseldorf
Frankfurt / Main
Geneva
Kyiv
London
Madrid
Milan
Moscow
Munich
Paris
Prague
Riyadh
Rome
St. Petersburg
Stockholm
Vienna
Warsaw
Zurich

North & South
America
Bogota
Brasilia
Buenos Aires
Calgary
Caracas
Chicago
Chihuahua
Dallas
Guadalajara
Houston
Juarez
Mexico City
Miami
Monterrey
New York
Palo Alto
Porto Alegre
Rio de Janeiro
San Diego
San Francisco
Santiago
Sao Paulo
Tijuana
Toronto
Valencia
Washington, DC

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Warszawa

Wnioskodawca

Zarząd Krajowy
Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy

Warszawa, dnia 28 kwietnia 2005 r.

WNIOSEK

o stwierdzenie niezgodności ustawy z Konstytucją

Na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 31 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643), Zarząd Krajowy Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy wnosi o stwierdzenie, że:

Art. 61 pkt 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm.) w zakresie, w jakim uchyla art. 25a ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz.U. z 1983 r. Nr 31, poz. 145 z późn. zm.) jest niezgodny z:

- art 2, art. 32, art. 31 ust. 3, art. 65 ust. 1, art. 67 ust. 1 Konstytucji RP,
- z art. 6 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., ratyfikowany przez Polskę w dniu 3 marca 1977 r. (Dz.U. Nr 38, poz. 169),
- z art. 1 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej sporządzonej w Turynie dnia 18 października 1961 r., zmienionej Protokołem zmieniającym EKS sporządzonym w Turynie dnia 21 października 1991 r., ratyfikowanej przez Polskę dnia 10 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67).

Uzasadnienie

1. [Legitymacja procesowa Wnioskodawcy] Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy jest ogólnokrajową organizacją związkową, która posiada legitymację do wystąpienia z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego (art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji).

Zarząd Krajowy OZZL, naczelny organ statutowy Związku, Uchwałą Nr 1/04/2005 z dnia 22 kwietnia 2005 r. postanowił wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 61 pkt 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm., dalej jako "ustawa o ubezpieczeniu") w zakresie, w jakim uchyla on przepis art. 25a ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 1983 r. Nr 31, poz. 145 z późn. zm., dalej jako "ustawa o świadczeniach").

Uchylony przepis art. 25a ustawy o świadczeniach stanowił, iż renta z tytułu niezdolności do pracy spowodowana wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową nie ulega zawieszeniu ani zmniejszeniu w razie osiągania przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1-4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.). Chodzi m. in. o zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Skutkiem wejścia w życie zaskarżonej regulacji jest pozbawienie prawa do świadczeń grupy osób, które dotychczas pobierały rentę z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, a jednocześnie dzięki zdobyciu nowych umiejętności podejmowały dodatkowe zatrudnienie. Wśród tych osób znajduje się także grupa lekarzy.

Dlatego też Wnioskodawca, jako "organizacja ludzi pracy, powołana do reprezentowania i obrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych" (art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 z późn. zm.), postanowił wystąpić w obronie praw tej grupy swoich członków. W myśl art. 191 ust. 2 Konstytucji, ogólnokrajowe organy związków zawodowych mogą wystąpić z odpowiednim wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego, jeżeli akt normatywny dotyczy spraw objętych zakresem ich działania.

2. [Wstępne określenie zarzutów] Zdaniem Wnioskodawcy, zaskarżona regulacja jest sprzeczna z art. 2 Konstytucji RP - zasadą demokratycznego państwa prawnego i wywodzonych przez Trybunał Konstytucyjny z tej zasady zasad szczegółowych: zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady ochrony praw słusznie nabytych, zasady odpowiedniego *vacatio legis*.

Zaskarżony przepis stoi w sprzeczności z art. 32 Konstytucji - zasadą równości, ponieważ wprowadza równe traktowanie przez władze publiczne różnych kategorii

podmiotów, mimo że charakteryzują się istotnie odmiennymi cechami relewantnymi, zatem powinny być też odmiennie traktowane.

Kwestionowany przepis jest niezgodny art. 31 ust. 3 Konstytucji, ponieważ narusza obywatelskie prawo do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji) oraz wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy (art. 65 ust. 1 Konstytucji), a powody tych naruszeń nie mieszczą się w katalogu dopuszczalnych ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, wymienionym w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Wnioskodawca wskazuje ponadto na sprzeczność zaskarżonej regulacji z przepisami ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych, tj. art. 6 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., ratyfikowany przez Polskę w dniu 3 marca 1977 r. (Dz.U. Nr 38, poz. 169) oraz art. 1 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej sporządzonej w Turynie dnia 18 października 1961 r., zmienionej Protokołem zmieniającym Europejską Kartę Społeczną, sporządzonym w Turynie dnia 21 października 1991 r., ratyfikowanej przez Polskę dnia 10 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67), ponieważ zaskarżona regulacja rażąco i z naruszeniem reguł proporcjonalności narusza zasadę swobodnego wyboru zatrudnienia i wyboru zajęcia.

3. [Naruszenie zasady ochrony praw nabytych, zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa] Ubezpieczenie społeczne jest podstawową formą zaspokajania potrzeb w przypadku niezdolności do pracy spowodowanej starością lub inwalidztwem. Świadczenia emerytalno-rentowe stanowią przedmiot praw podmiotowych, nabytych przez ubezpieczonego w związku z jego własnym udziałem w tworzeniu funduszu ubezpieczeniowego. Wiąż między wkładem pracy ubezpieczonego a gromadzonym funduszem stanowi podstawową przesłankę materialną prawa do świadczeń, a zarazem zasadniczy argument na rzecz ochrony tych praw (K 1/88, K 14/91). W związku z tym system ubezpieczeniowy przybiera formę swoistej umowy społecznej, rządzącej się zasadą *pacta sunt servanda* (K 14/97).

Konstytucyjna ochrona obejmuje prawa nabyte w ramach systemu ubezpieczeń społecznych (K 7/90). Wiąże się to z zasadą wzajemności i oczekiwaniami ubezpieczonego uczestniczącego w tworzeniu funduszu, z którego wypłacane są świadczenia, że w razie zajścia określonych zdarzeń, uniemożliwiających mu działalność zarobkową, uzyska przewidziane przez prawo świadczenia (K 5/99, K 18/99).

Zasada zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa łączy się ściśle z konstrukcją i charakterem stosunku ubezpieczeniowego. Na zaufaniu ubezpieczonych stosunek ten się opiera (K 14/91, K 5/99). Przestrzeganie tej zasady ma szczególne znaczenie w sytuacji, w której następuje zmiana dotychczas obowiązujących przepisów, zwłaszcza zaś tych, które znalazły już zastosowanie jako czynnik kształtujący sytuację ich adresatów (K 4/99). Przestrzeganie tej zasady ma szczególne znaczenie w sytuacji, w której ma miejsce zmiana dotychczas obowiązujących przepisów, zwłaszcza tych, które znalazły już zastosowanie jako czynnik kształtujący sytuację prawną ich adresatów (K

4/99). Wymaga podkreślenia, że przez prawie 30 lat renta z tytułu wypadku przy pracy nie podlegała zawieszeniu ze względu na osiągnięcie dochodu.

Nowelizowane przepisy normują sytuację niepełnosprawnych, a więc osób o ograniczonej zdolności adaptacyjnej do zmienionej sytuacji. Ubezpieczony ma świadomość, że po zaistnieniu określonego ryzyka ubezpieczeniowego (inwalidztwa) otrzyma określone świadczenia. Trybunał Konstytucyjny podkreślał znaczenie stabilności przepisów emerytalno-rentowych, zaznaczając jednocześnie, iż ustawodawca ma prawo modyfikowania, w tym ograniczania, uprawnień opartych na tych przepisach (K 4/99).

Zasada ochrony praw nabytych oznacza zakaz stanowienia przepisów arbitralnie odbierających lub ograniczających prawa podmiotowe. Kwestionowana przez Wnioskodawcę zmiana przepisów oznacza poddanie określonej grupy osób, pobierających rentę wypadkową, regulacji różniącej się istotnie od tej, której podlegały one dotychczas, z drugiej zaś ujednoczenie unormowań dotyczących kwestii zawieszania i zmniejszania świadczeń.

Trybunał wielokrotnie podkreślał, że odstępianie od zasady ochrony praw nabytych jest dopuszczalne w szczególnych okolicznościach, gdy przemawia za tym inna zasada prawnokonstytucyjna. Precyzując pojęcie "szczególnych okoliczności", uzasadniających odejście od zasady ochrony praw nabytych Trybunał stwierdził, że chodzi tutaj o "sytuacje nadzwyczaj wyjątkowe, gdy ze względów obiektywnych zachodzi potrzeba dania pierwszeństwa określonej wartości chronionej bądź znajdujących oparcie w przepisach Konstytucji" (K 5/99).

Według Trybunału, ocena dopuszczalności ograniczeń tych praw wymaga rozważenia:

- czy wprowadzone ograniczenia znajdują podstawę w innych normach, zasadach lub wartościach konstytucyjnych,
- czy nie istnieje możliwość realizacji danej normy, zasady lub wartości konstytucyjnej bez naruszenia praw nabytych,
- czy wartościom konstytucyjnym, dla realizacji których ustawodawca ogranicza prawa nabyte, można w danej, konkretnej sytuacji przyznać pierwszeństwo przed wartościami znajdującymi się u podstaw zasady ochrony praw nabytych,
- czy prawodawca podjął niezbędne działania mające na celu zapewnienie jednostce warunków do przystosowania się do nowej regulacji (K 5/99).

Demokratycznemu ustawodawcy przysługuje znaczna swoboda oceny w poszukiwaniu odpowiednich rozwiązań prawnych, które w sposób optymalny balansowałyby wszystkie wskazane wyżej wyznaczniki właściwej realizacji prawa podmiotowego o charakterze socjalnym. Regulacje ustawowe w tej materii tylko wówczas mogą być kwestionowane z punktu widzenia konstytucyjnych gwarancji socjalnych, gdy w sposób wyraźny nie uwzględniają one powyższych kryteriów, naruszając ewidentnie równowagę pomiędzy

stopniem zaspokojenia potrzeb a istniejącymi możliwościami, a także wtedy, gdy ustawodawca narusza inne normy konstytucyjne. W pierwszym rzędzie należy tu wskazać na zasady sprawiedliwości społecznej, ochrony zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa oraz równości (art. 2 i art. 32 ust. 1 konstytucji). Z konstytucyjnych gwarancji praw socjalnych nie wynika bezwzględny zakaz takiego racjonalizowania systemu świadczeń, który wiązałby się z ograniczaniem zakresu podmiotowego, wprowadzeniem bardziej restrykcyjnych warunków ich otrzymywania lub zmniejszeniem wysokości. We wprowadzaniu takich ograniczeń ustawodawca jest jednak skrepowany wspomnianymi wyznacznikami konstytucyjnymi o charakterze pozytywnym i negatywnym (SK 22/99).

Świadczenia emerytalno-rentowe należą do kategorii świadczeń o charakterze ciągłym. Zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przezeń prawa nie wyklucza całkowicie dokonywania przez ustawodawcę przekształceń nabytych praw do emerytury lub renty, polegających na przykład na zmianach w metodzie ustalania wysokości przyszłych świadczeń. Nie ulega jednak wątpliwości, że zasada ta sprzeciwia się dokonywaniu takich przekształceń w sposób arbitralny, a więc bez dostatecznego uzasadnienia wynikającego z konieczności realizacji innych wartości konstytucyjnych oraz w sposób godzący w zasady sprawiedliwości społecznej oraz równości (SK 22/99).

Wnioskodawca podkreśla, że w przedmiotowej sprawie nie znajduje okoliczności uzasadniających zgodne z Konstytucją odstępianie od zasady praw nabytych.

W szczególności, motywy, jakimi kierował się ustawodawca, nie zostały przedstawione w Uzasadnieniu projektu nowej ustawy (Druk Sejmowy Nr 586). Uzasadnienie kwestionowanego rozwiązania prawnego jest nader lakoniczne: "W nowym modelu ubezpieczenia wypadkowego przewiduje się, że nadal będzie możliwe - dla przyszłych świadczeniobiorców - pobieranie renty wypadkowej w zbiegu z emeryturą (łącznie jedno świadczenie w całości i drugie w połowie jego wysokości). Jednakże osoba pobierająca te dwa świadczenia nie mogłaby już uzyskiwać dodatkowych dochodów ze źródeł podlegających oskładkowaniu na ubezpieczenia społeczne. Uzyskiwanie takich dochodów spowoduje konieczność ograniczenia się do jednego z dwóch ww. świadczeń. (...) Ponadto przewiduje się, że świadczenia rentowe będą ulegały zmniejszeniu bądź zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu na analogicznych zasadach jak pozostałe świadczenia rentowe" (s. 44 uzasadnienia).

W pktcie IV Uzasadnienia projektu nowej ustawy, zatytułowanym "Skutki finansowe" stwierdzono, iż "trudne do oszacowania są oszczędności wynikające z wprowadzania pewnych ograniczeń w uzyskiwaniu dodatkowych dochodów przez rencistów wypadkowych. Można jedynie przypuszczać, że niektórzy z nich zawieszają rentę lub ją ograniczą" (s. 48 uzasadnienia). "Dokonując analizy w oparciu o dane lub szacunki dotyczące 2001 r. można uznać, że globalne wydatki funduszu wypadkowego byłyby niższe o kwotę 5 mln zł w związku z rezygnacją części osób pobierających dwa świadczenia i równocześnie pracujących - z jednego ze świadczeń" (s. 50 uzasadnienia).

Uzasadnienie zmian w powyższy sposób, oparte na ogólnych twierdzeniach oraz przypuszczeniach, bez przeprowadzenia szczegółowych wyliczeń i przedstawienia

rzetelnych argumentów prawnych podważa, zdaniem Wnioskodawcy, nie tylko zaufanie obywateli do państwa i prawa, ale również stoi w sprzeczności z zasadą racjonalnego ustawodawcy. Uzasadnienie to jest niepoważne, zważywszy z jednej strony na jej *ratio legis* - oszczędności budżetowe, a z drugiej na skutki, jakie przedmiotowa regulacja wywołuje u rencistów pobierających rentę z tytułu wypadków przy pracy, dla których możliwość ponownego zaistnienia na rynku pracy, w nowym charakterze, z uwzględnieniem skutków inwalidztwa, stanowi najistotniejsze wyzwanie życiowe. Oszczędność budżetowa z tego tytułu, że część osób być może zrezygnuje z renty wypadkowej podejmując (kontynuując) pracę zarobkową, wynosząca hipotetycznie 5 mln zł (!) jest świadectwem bezduszności ustawodawcy w stosunku do obywateli bardzo poszkodowanych przez los, którzy - mimo to - chcą pracować i normalnie funkcjonować w społeczeństwie a nie - kosztem społeczeństwa.

Na marginesie należy też zauważyć, że takie działanie nowej ustawy powoduje równoległe obniżenie wpływów do budżetu Państwa z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, pozostających w stosunku pracy. Dotyczy to utraconych wpływów od tych świadczeniobiorców, którzy rezygnują z zatrudnienia lub kontynuują je w zmniejszonym wymiarze.

Nadto, nowa regulacja spowodowała powiększanie się tzw. "szarej strefy" rynku pracy. Wnioskodawcy znane są przypadki, kiedy renciści wypadkowi tylko oficjalnie ograniczyli wysokość osiąganego dochodu tak, aby jednocześnie utrzymać prawo do pobierania renty z tytułu wypadków przy pracy i móc pracować - powiększyli tym samym "szarą strefę".

Powyższych aspektów nowej regulacji w uzasadnieniu projektu nie uwzględniono.

Reasumując, uprawnieni mogli oczekiwać - w zaufaniu do państwa, że istotna zmiana dotycząca ich statusu z tak błahych powodów nie nastąpi. Wnioskodawca wyraża stanowczy pogląd, iż racjonalny ustawodawca nie może w przedstawiony wyżej sposób uzasadniać zmian ustawodawstwa w tak szczególnej dziedzinie, jaką stanowią świadczenia rentowe z tytułu wypadków przy pracy.

4. [Naruszenie zasady równości. Ograniczanie swobody wyboru miejsca pracy, chronionej Konstytucją i normami prawa międzynarodowego] W dotychczasowym orzecznictwie (K 1/00) Trybunał przyjmował, że z konstytucyjnej zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Prawodawca nie może określać kręgu osób uprawnionych w sposób dowolny, lecz musi przyznawać dane uprawnienia wszystkim podmiotom charakteryzującym się daną cechą istotną.

Dotychczas osoby pobierające rentę wypadkową były traktowane jako grupa odrębna od osób uprawnionych do renty z innego tytułu (podobnie jak na przykład kombatancki).

Świadczy o tym chociażby art. 96 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym "Odrębne przepisy określają prawo do pobierania świadczeń w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury z prawem do (...) renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy lub chorobą zawodową."

Wnioskodawca podkreśla, że osoby uprawnione do renty wypadkowej stanowią odrębną grupę, charakteryzującą się istotną, relewantną cechą. Tak samo jak kombatanci, żołnierze, ofiary pracy przymusowej. Kryterium zaliczenia do tej grupy jest wypadek przy pracy. W stosunku do tych osób prawodawca wprowadził szczegółową regulację prawną - ustawę o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, a wcześniej ustawę o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Ustawodawca wyraźnie traktował tę grupę rencistów jako charakteryzujących się istotną cechą, odróżniającą ich od pozostałych rencistów, zgodnie z faktycznym stanem rzeczywistości.

Zaskarżony przepis powoduje ujednoczenie zasad obowiązujących różne grupy rencistów. Nadto ustawa nie różnicuje obniżania świadczeń w zależności od stopnia niepełnosprawności i przyczyn jej powstania - jak to ma miejsce w przypadku ustawy o rehabilitacji zawodowej.

Zaskarżona regulacja prowadzi do dyskryminacji osób pobierających rentę wypadkową w jeszcze w innym aspekcie - w rzeczywistości spowoduje bowiem, że niepełnosprawni zostaną zmuszeni do zaprzestania poszukiwania możliwości przekwalifikowania się i znalezienia zatrudnienia.

Oznacza to naruszenie konstytucyjnej zasady swobody wyboru miejsca pracy, bowiem choć formalnie nie dochodzi tu do ograniczenia prawa do wyboru miejsca pracy, to jednak ograniczanie w związku z podjęciem zatrudnienia świadczeń emerytalno-rentowych faktycznie oddziałuje na realizację tego prawa podmiotowego gwarantowanego w Konstytucji. Zaskarżona regulacja spowoduje ograniczenie możliwości zarobkowania i zmuszanie rencistów do otrzymywania przychodów poniżej rzeczywistej wartości świadczonej pracy albo zawieszenie należnego im świadczenia.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że również prawo międzynarodowe chroni zasadę swobodnego wyboru zatrudnienia i wyboru zajęcia (K 33/98).

Na mocy przepisu art. 6 ust. 1. Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych strony uznały prawo do pracy, które obejmuje prawo każdego człowieka do uzyskania możliwości utrzymania się poprzez pracę swobodnie wybraną lub przyjętą, oraz zobowiązały się do podejmowania odpowiednich kroków w celu zapewnienia tego prawa.

Natomiast z przepisu art. 1 ust. 2 EKS wynika, iż prawo do pracy wyraża się w ochronie przez strony prawa pracownika do zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną.

5. [Naruszenie zasady proporcjonalności] Prawo obywateli do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na inwalidztwo wynika z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem, "zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa", a zatem nie ustanawia on bezpośrednio warunków (przesłanek) nabycia, trwania i utraty prawa do zabezpieczenia społecznego (K 1/88). Trybunał Konstytucyjny dolną granicę świadczeń emerytalno-rentowych ustanowił na poziomie minimum życiowego. Poziom ten jest zwykle oczekiwany od świadczeń pomocy społecznej, która powinna mieć charakter jedynie uzupełniający. Do ustawodawcy należy zatem wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli i wymogów rozwoju gospodarczego kraju (K 5/99).

Swoboda ustawodawcy zostaje jednak ograniczona przez art. 31 ust. 3 Konstytucji. W art. 67 ust. 1 Konstytucji zostało zawarte prawo do zabezpieczenia społecznego. W myśl art. 31 ust. 3 Konstytucji, "Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw". Ustawowa realizacja danego prawa nie może nigdy uplasować się poniżej minimum wyznaczonego przez istotę danego prawa (SK 22/99). Istota prawa do zabezpieczenia społecznego wyznacza zatem granice modyfikacji - ustawa musi gwarantować świadczenia odpowiadające minimum życiowemu, umożliwiające zaspokojenie podstawowych potrzeb (K 7/95, K 8/96, K 9/00).

Zasady te - zdaniem Wnioskodawcy - zostały rażąco naruszone. Także z uzasadnienia do projektu ustawy o ubezpieczeniu (Druk Sejmowy Nr 586) nie wynika, która z przesłanek wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji uzasadniała przedmiotową zmianę stanu prawnego.

6. [Brak odpowiedniego *vacatio legis*] Zasada demokratycznego państwa prawnego nakazuje wprowadzanie zmian do systemu prawa z zachowaniem odpowiedniego *vacatio legis*. Jest to jeden z warunków dopuszczalności ingerencji ustawodawcy w prawa nabyte. Długość *vacatio legis* musi być dostosowana do treści ustanowionej regulacji oraz możliwości pokierowania swoimi sprawami przez jej adresatów. Okres pomiędzy dniem ogłoszenia aktu normatywnego a dniem jego wejścia w życie ma pozostawić czas na przystosowanie się do nowych rozwiązań, zapoznanie się z treścią unormowań i dostosowanie do nich swych przyszłych zachowań (K 5/99, K 4/99). Ze względu na wczesne i stopniowe powstawanie praw emerytalno-rentowych okres dostosowawczy do nowych regulacji musi być odpowiednio długi (K 14/91).

Tymczasem ustawa o ubezpieczeniu została ogłoszona dnia 28 listopada 2002 r., weszła w życie dnia 1 stycznia 2003 r. za wyjątkiem m.in. art. 50 ust. 3, zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma obowiązek poinformowania osób pobierających w dniu wejścia w życie ustawy renty z tytułu niezdolności do pracy o obowiązujących od dnia 1 stycznia 2003 r. warunkach pobierania świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów.

W praktyce oznaczało to, iż uprawniony w najlepszym wypadku miał około miesiąca na zmianę dotychczasowego trybu życia, dokonanie ew. zmian w stosunku pracy oraz przystosowanie się do zmienionych warunków egzystencji.

Wnioskodawca wyraża zatem pogląd, że ustawodawca nie podjął niezbędnych działań mających na celu zapewnienie jednostce warunków przystosowania się do nowej regulacji i tym samym została naruszona zasada zachowania odpowiedniego *vacatio legis*.

7. [Zakres zaskarżenia] Wnioskodawca uważa za konieczne dodatkowe wyjaśnienie i uzasadnienie zakresu zaskarżenia przyjętego w niniejszym wniosku.

Trybunał Konstytucyjny uznał, że zakres jego właściwości został określony szeroko i obejmuje akty, które ustanawiają, zmieniają i uchylają normy prawne. Za akt prawotwórczy należy uznać każdy akt, który wyznacza reguły i wzory postępowania, których przestrzeganie jest dla jego adresatów prawnie obowiązujące, niezależnie od tego jaki jest jego zakres przedmiotowy i podmiotowy oraz jaki jest zakres i forma sankcji służących ochronie jego przestrzegania¹.

W ustawie o ubezpieczeniu pominięto przepis, na mocy którego uprawnieni do renty wypadkowej zostali wyłączeni spod ogólnej reguły zawieszania prawa do jednego ze świadczeń - w przypadku zbiegu świadczeń różnego rodzaju (chodzi o art. 25a uchylonej ustawy o świadczeniach).

W związku z powyższym Wnioskodawca nie widzi innej możliwości przywrócenia panowania norm konstytucyjnych w przedmiotowej sprawie, jak również uzyskania ochrony prawno-konstytucyjnej dla osób poszkodowanych zmianą prawa, jak tylko poprzez zaskarżenie przepisu uchylającego w zakresie, w jakim uchyla on art. 25a ustawy o świadczeniach.

Wnioskodawca w czerwcu 2003 r. złożył w Trybunale Konstytucyjnym wniosek o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Na mocy tego przepisu osoba uprawniona do otrzymania łącznego świadczenia w postaci renty wypadkowej i emerytury traci to uprawnienie, jeżeli osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS. Przepisy kwestionowane w obu Wnioskach dotyczą w pewnym zakresie tej samej grupy osób, jednak niniejszy Wniosek obejmuje większą grupę uprawnionych, bowiem także osoby uprawnione do pobierania renty wypadkowej czynne zawodowo i nie uprawnione do pobierania świadczeń emerytalnych.

¹ W. Zakrzewski: Zakres przedmiotowy i formy działalności prawotwórczej, Warszawa 1979, s. 18, cyt. za: J. Oniszczuk: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Zakamycze 2000, s. 764.

W związku z powyższym Wnioskodawca wnosi, jak na wstępie.

Załączniki:

1. 5 kopii Wniosku.
2. Uchwała Nr 1/04/2005 z dnia 22 kwietnia 2005 r.
3. Wyciąg z protokołu posiedzenia Zarządu Krajowego Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy.
4. Statut Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy.
5. Pełnomocnictwo.